

IST

FPC Veldzicht

Inspectierapport

Doorlichting

Justitie

Inspectie voor de Sanctietoepassing
Ministerie van Justitie

FPC Veldzicht

Inspectierapport
Doorlichting

Februari 2009

Colofon

Afzendgegevens

Inspectie voor de Sanctietoepassing

Forum
Kalvermarkt 53
2511 CB Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.inspectiesanctietoepassing.nl

Inhoud

Colofon — 3
Voorwoord — 7
Samenvatting — 9

1	Inleiding — 11
1.1	Aanleiding en doel — 11
1.2	Reikwijdte van de doorlichting — 11
1.3	Toetsingskader — 11
1.4	Opzet — 12
1.5	Objectbeschrijving — 12
1.6	Recent onderzoek — 13
2	Rechtspositie en bejegening — 15
2.1	Informatie- en hoorplicht — 15
2.2	Controle en geweldgebruik — 15
2.3	Bewegingsvrijheid binnen het fpc — 16
2.4	Contact met de buitenwereld — 17
2.5	Verzorging, activiteiten en arbeid — 18
2.6	Disciplinaire straffen en maatregelen — 19
2.7	Omgang met tbs-gestelden — 19
2.8	Functioneren bemiddelings- en beklagprocedure — 20
2.9	Medezeggenschap — 21
2.10	Verlenging van de tbs met verpleging — 22
2.11	Longstay-plaatsing — 22
2.12	Conclusie — 23
3	Interne veiligheid — 25
3.1	Interne veiligheidsvoorzieningen — 25
3.2	Bestrijding drugsgebruik — 26
3.3	Bestrijding onderlinge agressie — 27
3.4	Integriteit — 28
3.5	Conclusie — 29
4	Maatschappijbeveiliging — 31
4.1	Materiële beveiliging tegen ontvluchtingen — 31
4.2	Geleidelijke en gecontroleerde terugkeer naar de maatschappij — 31
4.3	Conclusie — 34
5	Organisatieaspecten — 35
5.1	Personeelsmanagement — 35
5.2	Communicatie — 36
5.3	Conclusie — 37
6	Slotbeschouwing — 39
Bijlage 1	Aanbevelingen — 41
Bijlage 2	Afkortingen — 43
Bijlage 3	Bronnen — 45

Bijlage 4 Inspectieprogramma — 47

Bijlage 5 Geografische ligging — 49

Voorwoord

De Inspectie voor de Sanctietoepassing (ISt) heeft in november 2008 een doorlichting uitgevoerd bij het Forensisch psychiatrisch centrum Veldzicht te Balkbrug, een rijksinrichting voor de verpleging en behandeling van tbs-gestelden.

De ISt kon constateren dat de kliniek op veel onderdelen die door de Inspectie getoetst worden voldoende presteert. Op enkele onderdelen doet de ISt aanbevelingen ter verbetering.

De Inspectie signaleert ook dat Veldzicht in een overgangsfase verkeert van een organisatie met medewerkers die vooral gericht zijn op het toepassen van regels naar een organisatie die meer eigen verantwoordelijkheid vraagt van zowel medewerkers als tbs-gestelden.

De ISt hoopt dat dit doorlichtingsrapport een bijdrage aan die ontwikkeling kan leveren.

W.F.G. Meurs
hoofdinspecteur

Samenvatting

De ISt heeft in november 2008 FPC Veldzicht doorgelicht op basis van het toetsingskader voor forensisch psychiatrische centra van oktober 2008. Het doel van de doorlichting is vast te stellen hoe het in Veldzicht is gesteld met de rechtspositie en bejegening van tbs-gestelden, de interne veiligheid, de maatschappijbeveiliging en de daarmee samenhangende aspecten van organisatie. De ISt beschouwt daarbij de drie dimensies beleid, uitvoering en borging. Het algemene beeld dat uit de doorlichting van Veldzicht naar voren komt, is dat binnen Veldzicht het beleid goeddeels voldoet, de uitvoering iets minder goed voldoet en de borging het minst goed voldoet.

Rechtspositie en bejegening

Met betrekking tot het aspect rechtspositie en bejegening voldoet Veldzicht overwegend tot volledig op de meeste van de onderscheiden elf criteria. Daarop zijn twee belangrijke uitzonderingen als het gaat om de uitvoering.

Vraag en aanbod van de trainingen en therapieën worden onvoldoende planmatig op elkaar afgestemd, hetgeen leidt tot lange wachttijden voor specifieke trainingen en therapieën.

De doorlooptijden van beklagafhandeling overschrijden naar het zich laat aanzien de wettelijke beklagtermijn aanmerkelijk.

Interne veiligheid

De uitvoering van Veldzicht voldoet op één uitzondering na overwegend op het in vier criteria uitgewerkte aspect interne veiligheid. De uitvoering van het integriteitsbeleid voldoet beperkt. De directie en de kwaliteitscommissie van Veldzicht hebben dit reeds gesignaleerd en ingezet op een weer actuele toepassing van het beleid.

Met betrekking tot de borging van de interne veiligheid is de ISt van oordeel dat Veldzicht zich nog niet voldoende vergewist van risico's die mogelijk gepaard gaan met de invoering van een keycard voor de tbs-gestelden in samenhang met drugsproblematiek. De keycard vergroot de zelfstandige bewegingsvrijheid van de tbs-gestelden binnen het fpc en op het buitenterrein. De ISt vindt het van belang dat Veldzicht de omvang en ontwikkeling van de drugsproblematiek op inrichtingsniveau systematisch en periodiek registreert. Zo kan Veldzicht bezien of het vergroten van de bewegingsvrijheid een effect heeft op de drugsproblematiek en zo kan Veldzicht de effectiviteit van zijn drugsbeleid toetsen. Uitgangspunt van het drugsbeleid van Veldzicht is een drugsvrije inrichting.

Maatschappijbeveiliging

Op het aspect maatschappijbeveiliging voldoet Veldzicht overwegend op de twee onderscheiden criteria, materiële beveiliging tegen ontvluchting en geleidelijke en gecontroleerde terugkeer naar de maatschappij.

Op het criterium geleidelijke en gecontroleerde terugkeer naar de maatschappij komt de beheersing van risico's rondom verlobbewegingen niet op alle afdelingen voldoende tot uiting.

Organisatieaspecten

Veldzicht zit midden in een cultuuromslag en een proces van organisatieontwikkeling waarbij in totaal, personeel en tbs-gestelden, ruim 700 mensen betrokken zijn. Deze overgang van een organisatie met medewerkers die vooral gericht zijn op het toepassen van regels naar een organisatie die meer eigen verantwoordelijkheid vraagt van zowel medewerkers als tbs-gestelden, stelt bijzondere eisen aan het

middenkader binnen het fpc. Het management van de inrichting is zich zeer bewust van de noodzaak om hierop actief te sturen. In het geheel beschouwd voldoet het personeelsmanagement in Veldzicht overwegend aan de verwachtingen. De communicatie op organisatieniveau schiet verticaal tekort. Communicatie is voor Veldzicht al een langere periode een punt dat kan worden verbeterd.

Hieronder staan de belangrijkste aanbevelingen. Zie bijlage 1 voor een overzicht van alle aanbevelingen.

Aanbevelingen

De ISt beveelt FPC Veldzicht onder meer het volgende aan:

- Realiseer voor trainingen en therapieën een volgsysteem voor de wachttijden en een planmatige aansluiting tussen vraag en aanbod.
- Formuleer, mede aan de hand van de reeds bestaande conceptversie hiervan, een inrichtingsbreed keycardbeleid dat zijn specifieke toepassing kan vinden afhankelijk van het behandelplan en het afdelingsmilieu van de tbs-gestelde.
- Breng periodiek de omvang van de drugsproblematiek in beeld teneinde de effectiviteit van het nog vast te leggen drugsbestrijdingsbeleid te kunnen volgen om zonodig het beleid bij te kunnen stellen.
- Voer inrichtingsbreed uniform een meer uitgewerkte checklist verlof in die specifieke aandachtspunten verwoordt om in te schatten of de tbs-gestelde al of niet met verlof kan en om na afloop van het verlof doelgericht de risico's van het verlof te kunnen evalueren.
- Verbeter de informatievoorziening over de stand van zaken rond de tbs-gestelde en richt ten behoeve van de verlofuitvoering een integraal registratiesysteem in waarbij relevante informatie voor alle betrokken functionarissen makkelijk toegankelijk is, zodat er sprake kan zijn van goede dossieropbouw en continuïteit van dossierkennis en er een basis ontstaat voor periodieke evaluatie van de verlofuitvoering.
- Verbeter de verticale communicatie zodanig dat zij de besluitvorming in de organisatie bekrachtigt.

De ISt beveelt FPC Veldzicht en de commissie van toezicht van FPC Veldzicht het volgende aan:

- Bezie mogelijkheden om de beklagprocedure te versnellen.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Aanleiding

De Inspectie voor de Sanctietoepassing (ISt) houdt toezicht op de sanctietoepassing in Nederland. Zij doet dit ondermeer door forensisch psychiatrische centra (fpc's) met een zekere regelmaat op hun functioneren te beschouwen. FPC Veldzicht is een rijkskliniek voor tbs-gestelden en is een onderdeel van de sector Forensische Zorg (ForZo) van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI). Veldzicht is niet eerder onderwerp van een doorlichting door de ISt geweest.

Doel

Het doel van de doorlichting is te bezien hoe het in Veldzicht is gesteld met de rechtspositie van tbs-gestelden, de veiligheid en de daarmee samenhangende aspecten van organisatie. Aan de hand van haar oordeel doet de ISt verbetervoorstellen in de vorm van aanbevelingen.

1.2 Reikwijdte van de doorlichting

FPC Veldzicht beschikt over een hoofdvestiging met bij elkaar gelegen accommodaties op het terrein van de kliniek. Hierbuiten gelegen zijn twee behandelafdelingen voor tbs-gestelden op de locatie van de penitentiaire inrichting De Grittenborgh (Grittenveld), een resocialisatieafdeling (De Beuk) en transmurale voorzieningen. De doorlichting beperkt zich tot de afdelingen op het kliniekterrein en de afdeling De Beuk.¹

1.3 Toetsingskader

Voor de doorlichting van FPC Veldzicht heeft de ISt het standaard toetsingskader voor fpc's gebruikt. Dit toetsingskader is gebaseerd op (inter-) nationale wet- en regelgeving.² Het toetsingskader omvat de aspecten rechtspositie en bejegening van gedetineerden, interne veiligheid, maatschappijbeveiliging en organisatie. Deze aspecten geven, in samenhang, een goed beeld van de stand (en gang) van zaken in een fpc vanuit het perspectief van de ISt.³

Genoemde aspecten zijn opgedeeld in criteria die de ISt beoordeelt op de dimensies beleid, uitvoering en borging. Bij de dimensie beleid beziet de ISt of in de inrichting ten aanzien van een te toetsen criterium (beschreven) beleid beschikbaar is dat voldoet aan geldende wet- en regelgeving. Bij de dimensie uitvoering wordt vastgesteld in hoeverre de uitvoering voldoet. Bij de dimensie borging wordt nagegaan in hoeverre op handelniveau de toepassing van het beleid is zeker gesteld en in hoeverre het fpc zijn beleid periodiek op effectiviteit evalueert en zonedig bijstelt.

De ISt formuleert haar oordeel in de volgende vier waarderingen:

- voldoet niet aan de relevante normen en verwachtingen;
- voldoet in beperkte mate aan de relevante normen en verwachtingen;

¹ Zie paragraaf 1.6 voor recentelijk toezicht op Grittenveld.

² Zie voor het volledige toetsingskader de ISt website (www.inspectiesanctietoepassing.nl), waar het als bijlage bij het inspectierapport is gevoegd.

³ De ISt houdt geen toezicht op de uitvoering van de zorgwetgeving.

- voldoet overwegend maar niet volledig aan de relevante normen en verwachtingen;
- voldoet aan de relevante normen en verwachtingen.

1.4 Opzet

Methode

Ten behoeve van een doorlichting verzamelt de Ist feitelijke gegevens door documentonderzoek, observaties in het fpc en interviews met betrokkenen bij het fpc. Een standaard toetsingskader vormt het uitgangspunt van de doorlichting (zie 1.3). Dit toetsingskader is uitgewerkt in een aantal gestructureerde vragen- en checklijsten. Op grond van vooraf door het fpc verstrekte documentatie stelt de Ist aanvullende informatievragen op. De gegevens die de Ist hiermee verzamelt, worden afgezet tegen het toetsingskader en leiden tot een beoordeling van de te toetsen criteria op de dimensies beleid, uitvoering en borging (zie 1.3).

De doorlichting van FPC Veldzicht is uitgevoerd door twee inspecteurs gedurende drie dagen. Zie bijlage 4 voor het volledige inspectieprogramma van de doorlichting.

Tijdpad

Op 22 september 2008 heeft de Ist de doorlichting formeel aangekondigd. De doorlichting is op 4, 5 en 13 november 2008 uitgevoerd. De algemeen directeur heeft op 16 december de conceptversie van het inspectierapport voor wederhoor op de feitelijke bevindingen voorgelegd gekregen. De Ist heeft de wederhoorreactie op 9 januari 2009 ontvangen. Op 3 februari 2009 heeft de hoofdinspecteur het inspectierapport vastgesteld en aangeboden aan de staatssecretaris van Justitie.

1.5 Objectbeschrijving

FPC Veldzicht werd in 1894 gebouwd als Rijksopvoedingsgesticht voor jongens. Nu is FPC Veldzicht een van de inrichtingen die de tbs-maatregel ten uitvoer leggen. FPC Veldzicht is een rijksinrichting en verpleegt en behandelt zowel mannen als vrouwen. Tabel I geeft een overzicht van de soorten afdelingen en de capaciteit. Naast deze afdelingen heeft Veldzicht twintig plaatsen binnen de PI De Grittenborgh op respectievelijk de afdeling Vreemdelingen (Grittenveld 1) en de afdeling Motivatie (Grittenveld 2). Tenslotte beschikt Veldzicht over tien transmurale plaatsen.

Tabel I Capaciteit en zorgprogramma's FPC Veldzicht Balkbrug oktober 2008

Zorgprogramma	Afdeling	Plaatsen
Opname en diagnostiek	Zuid 1	12
Psychiatrie	Noord 2	10
Verstandelijke beperkingen	Parterre, Noord 1, West 6	27
Verslavingszorg	Zuid 2, 4	24
Persoonlijkheidsstoornissen	Zuid 3	12
Seksueel delinquenten	West 1, 2	24
Pre-resocialisatie	Toets	8
Resocialisatie	Beuk, Loena	13
Longstay	West 3, 4, 7, 8, HAT	53
Intensieve zorg	ICU A, B	13
Vreemdelingen	Noord 3	9
Totaal		204

De totale capaciteit van Veldzicht is 244 bedden. De bezetting van personeel van Veldzicht bestaat uit 487 fulltime equivalenten. De gemiddelde prijs per dag per plaats voor forensische zorg is in 2008 € 473 (Rijksbegroting 2009).

Over FPC Veldzicht zijn het afgelopen jaar vier piketmeldingen gedaan. Het betrof een onttrekking aan onbegeleid verlof (terugkeer op dezelfde dag), brandstichting door een tbs-gestelde (brand geblust door BHV-organisatie), een ongeoorloofde relatie tussen een bedrijfsrestaurantmedewerker en een tbs-gestelde (medewerker ontslagen) en geweld van een tbs-gestelde jegens een sociotherapeutisch medewerker.

1.6 Recent onderzoek

In februari 2005 vond een regulier toezichtbezoek door de RSJ plaats (RSJ, april 2005). De RSJ wees onder meer op de wenselijkheid van een meer representatieve patiëntenraad en op het nog geringe draagvlak voor de ontwikkeling van de op beheersing gerichte werkwijze naar een op behandeling gerichte werkwijze. De RSJ legde in juni 2005 een incidenteel toezichtbezoek af bij Veldzicht (RSJ, augustus 2005). De aanleiding was de intrekking van alle verloven van de tbs-gestelden als reactie op een ernstige recidive na onttrekking aan begeleid verlof.

De Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ) legde in juli 2005 een algemeen toezichtbezoek af (IGZ, augustus 2005) gevolgd door een follow up toezichtbezoek in november 2007 (IGZ, juni 2008). De IGZ constateert dat een uitwerking van het kwaliteitsbeleid naar HKZ-niveau ontbreekt.⁴ De IGZ mist toepassing van een vaste systematiek en analyse bij de MIP-commissie (bij Veldzicht CMIK geheten, Centraal meldpunt incidenten en klachten) en acht het wel aanwezige integriteitsbeleid nog niet operationeel.

De Ist betrok FPC Veldzicht bij het themaonderzoek Verlofbeleidskader TBS (Ist, december 2005) en samen met de IGZ bij het themaonderzoek TBS in gevangeniswezen (Ist, november 2006). Daarop volgde nog het vervolgonderzoek TBS in gevangeniswezen (Ist, mei 2008). Tijdens de doorlichtingsinspectie van de penitentiaire inrichting De Grittenborgh begin november 2008 door de Ist is de onderlinge verhouding en samenwerking tussen De Grittenborgh en de tbs-afdeling Grittenveld aan de orde geweest. Daarbij is komen vast te staan dat er de afgelopen tijd sprake is geweest van constructief wederzijds overleg met als resultaat afspraken die hebben geleid tot een aanmerkelijke afname van de eerder ervaren knelpunten. Illustratief is bijvoorbeeld dat Grittenveld is overgegaan tot intensivering van de controle op drugs na relatiebezoek aan haar bewoners (door middel van visitatie). Deze controle lijkt vervolgens te leiden tot een afname van drugs in De Grittenborgh. Inmiddels is een goede modus gevonden om inhoud te geven aan het tbs-regime binnen De Grittenborgh en het regime is langzamerhand uitgegroeid tot een welkome aanvulling op de mogelijkheden die Veldzicht zelf biedt. Er is in Grittenveld sprake van een heldere structuur binnen een meer gesloten setting die bij een aanmerkelijk aantal tbs-gestelden leidt tot minder prikkels hetgeen een positieve invloed heeft op hun gedrag. Ook de tbs-gestelden zelf waarderen dat als zodanig positief.

Het onderzoeksbureau Regioplan beleidsonderzoek onderzocht in opdracht van het WODC de geschiktheid van tbs-plaatsen in penitentiaire inrichtingen. Regioplan

⁴ HKZ staat voor Harmonisatie Kwaliteitsbeoordeling in de zorgsector en voldoet aan de internationale ISO-9001-normen.

concludeert dat de pi-omgeving geschikt is voor een deel van het verpleeg- en/of behandeltraject en voor een deel van tbs-gestelden (Regioplan, januari 2008). Ook evalueerde Regioplan in opdracht van het WODC het functioneren van de bij Veldzicht gecreëerde voorziening voor ongewenste vreemdelingen met een tbs-maatregel, de afdelingen Noord 3 en Grittenveld 1 (Regioplan, maart 2008). Regioplan concludeert dat deze voorziening goed functioneert.

In het kader van een landelijk onderzoek naar stress door psychosociale arbeidsbelasting concludeert de Arbeidsinspectie (Arbeidsinspectie, mei 2008) voor Veldzicht dat de helft van de ondervraagde medewerkers een lage werkdruk ervaart en de andere helft een gemiddelde werkdruk ervaart.

2 Rechtspositie en bejegening

2.1 Informatie- en hoorplicht

Criterium

De tbs-gestelden worden bij binnenkomst in het fpc begrijpelijk geïnformeerd over hun wettelijke rechten en plichten. Zij worden gehoord bij beperkingen in hun bewegingsvrijheid, zoals maatregelen en/of disciplinaire straffen, plaatsing en overplaatsing en intrekking van (proef-) verlof.

Bevindingen

Veldzicht beschikt nu nog over een inkomstafdeling. Het is de bedoeling dat in de toekomst tbs-gestelden bij binnenkomst rechtstreeks op een afdeling kunnen instromen. Veldzicht heeft geen beschreven introductieprocedure voor nieuw binnengekomen tbs-gestelden.

De huisregels van Veldzicht (april 2007) zijn opgemaakt volgens de ministeriële regeling Model huisregels justitiële TBS-inrichtingen. De huisregels bevatten geen hoofdstuk volgens de regeling Beloningssysteem verpleegden. Veldzicht heeft de financiële regelingen rondom een tbs-gestelde opgenomen in het Regelingenboek van Veldzicht voor medewerkers (juli 2007). De huisregels zijn in verschillende talen beschikbaar zoals Frans en Arabisch.

Bij binnenkomst krijgt de tbs-gestelde de beschikking over de huisregels. De mate van mondelinge toelichting op de huis- en ook de afdelingsregels verschilt per afdeling en per medewerker. Er is geen toezicht op de introductie over de gang van zaken binnen het fpc.

De intakeperiode staat vooral in het teken van het screenen van de tbs-gestelde met als doel om binnen drie maanden een behandelplan tot stand te brengen.

Het Regelingenboek omschrijft voor de medewerkers de situaties waar een informatie-, hoor- en meldplicht geldt. Met name bij de procedure 'Separeren van patiënten' is precies beschreven hoe en door wie het horen plaatsvindt.

Het dienstdoend afdelingshoofd hoort de tbs-gestelde voordat een beslissing zoals over de beperking van bewegingsvrijheid wordt genomen. Daarvoor hanteert men een hoorformulier dat het horen en het schriftelijk informeren vastlegt. Als een tbs-gestelde de Nederlandse taal niet machtig is, zet men een tolk in. De geïnterviewde tbs-gestelden konden niet beamen dat zij elke genomen maatregel op papier krijgen.

Oordeel

Op het criterium informatie- en hoorplicht voldoet het beleid en de uitvoering van Veldzicht overwegend. Het ontbreken van een beschreven introductieprocedure en daarmee het ontbreken van toezicht op een volledige introductie leiden tot het oordeel dat de borging beperkt voldoet.

Aanbeveling

Voorzie in een introductieprotocol voor nieuw binnengekomen tbs-gestelden en regel de borging op handelings- en beleidsniveau.

2.2 Controle en geweldgebruik

Criterium

De grondrechten van de tbs-gestelden kunnen worden beperkt, maar niet verder dan voor het doel van de vrijheidsbeneming of de handhaving van de orde en veiligheid in het fpc noodzakelijk is. Het fpc draagt er zorg voor dat medewerkers over voldoende vaardigheden beschikken om geweld en/of vrijheidsbeperkende

middelen te kunnen toepassen. De inzet van geweld en vrijheidsbeperkende middelen wordt bewaakt en intern geëvalueerd en leidt zonodig tot bijstelling van beleid.

Bevindingen

Veldzicht beschikt over een kliniekinstructie 'Geweld en/of vrijheidsbenemende middelen' vastgesteld op 14 oktober 2008. Deze instructie voldoet aan de landelijke Regeling geweldsinstructie inrichtingen voor verpleging van ter beschikking gestelden. Veldzicht maakt bij wijze van experiment gebruik van de mogelijkheid van toepassing van pepperspray bij beveiligd begeleid verlop. Toepassing van pepperspray is omgeven met DJI-uitvoeringsbeleid. De kliniekinstructie verwijst niet naar dit uitvoeringsbeleid.

Het gebruik van geweld en vrijheidsbeperkende middelen is voorbehouden aan de medewerkers geïntegreerde beveiliging (mgb'er) en de beveiligers bij het beveiligd verlop.

De mgb'ers zijn opgeleid en worden getraind in het toepassen van geweld en het aanwenden van vrijheidsbeperkende middelen volgens de Controle- en Fysieke Beheersingsmethode (CFB). De mgb'ers treden ook op als intern bijstandsteam bij incidenten. De mgb'ers nemen dagelijks deel aan personeelssport en oefening geweldgebruik. Het gebruik van geweld wordt schriftelijk gemeld en geregistreerd in CMIK (Centraal Meldpunt Incidenten en Klachten). Incidenten worden geëvalueerd met het hoofd van de afdeling en soms met hoofd beveiliging. Er is nog niet voorzien in een evaluatie van het experiment toepassing pepperspray.

In 2007 heeft de directie een intern onderzoek laten verrichten naar geweldstoepassing jegens twee tbs-gestelden. Het onderzoek concludeerde dat de geweldstoepassing niet proportioneel was. De betreffende mgb'er is voor dit geval door de politierechter veroordeeld.

Oordeel

De Ist beschouwt het geval van disproportionele geweldstoepassing in 2007 als een incident en oordeelt dat de uitvoering van Veldzicht op het criterium controle en geweldgebruik voldoet. Wegens het gebrek aan inbedding van het experiment toepassing pepperspray voldoen het beleid en de borging overwegend.

Aanbeveling

Integreer het experiment toepassing pepperspray volledig in de dienstinstructie 'Geweld en/of vrijheidsbenemende middelen' en voorzie in evaluatie van het experiment.

2.3 Bewegingsvrijheid binnen het fpc

Criterium

Het fpc beschikt over een beschrijving van de afdelingskarakteristieken, met bijbehorende afdelingsregels. Tbs-gestelden worden in de gelegenheid gesteld een minimaal aantal uren samen met andere tbs-gestelden door te brengen. Na ten hoogste zes maanden bepaalt het hoofd van het fpc of voortzetting van het verblijf op de afdeling intensieve zorg noodzakelijk is.

Bevindingen

De huisregels beschrijven de bewegingsvrijheid binnen het fpc en voldoen op dit criterium aan de wettelijke vereisten.

Het verblijf op de afdeling intensieve zorg (ICU) kan kort of heel lang duren. De inzet is een zo kort mogelijk verblijf. Het verblijf wordt getoetst in de reguliere patiëntbespreking, de speciale teambespreking (STB) en het halfjaarlijkse staf- of

divisiestafberaad (DSB). Slechts in een heel enkel geval wordt de ICU gebruikt als een time out voor tbs-gestelden van een reguliere afdeling. Tijdens het verblijf op de overige afdelingen hebben de tbs-gestelden door de week van 7.15 uur tot 21.30 uur de gelegenheid met elkaar door te brengen. In het weekend is dat van 10.30 uur tot 19.30 uur.

De tbs-gestelden krijgen op basis van hun behandelplan een keycard waarmee ze zich over het complex kunnen bewegen langs geautoriseerde routes. Met name het keycardbeleid bepaalt de bewegingsvrijheid binnen het fpc. Met uitzondering van de ICU (intensive care unit), kunnen in beginsel alle tbs-gestelden bewegingsvrijheid binnen het gebouw en op het achterterrein verdienen. Of zij die vrijheid ook krijgen is afhankelijk van hun behandelplan en afdelingsmilieu. De tbs-gestelden kennen status toe aan het hebben van een keycard. Een werkgroep heeft een concept van het keycardbeleid opgeleverd als aanzet tot een inrichtingsbreed beleid.

De commissie van toezicht heeft in 2007 uit een totaal van 320 klachten drie klachten ontvangen over bewegingsvrijheid. Twee klachten zijn ingetrokken en één klacht werd niet ontvankelijk verklaard.

Oordeel

Het beleid van Veldzicht op het criterium bewegingsvrijheid binnen het fpc voldoet rechtspositioneel. Zie hoofdstuk 3 voor de beoordeling van dit beleid als het gaat om de interne veiligheid. De uitvoering en borging voldoen.

Aanbeveling

Formuleer, mede aan de hand van de reeds bestaande conceptversie hiervan, een inrichtingsbreed keycardbeleid dat zijn specifieke toepassing kan vinden afhankelijk van het behandelplan en het afdelingsmilieu van de tbs-gestelde.

2.4 Contact met de buitenwereld

Criterium

Tbs-gestelden worden in de gelegenheid gesteld om per post, telefonisch of door middel van bezoek contact met de buitenwereld te onderhouden. Deze mogelijkheden zijn vastgelegd en in overeenstemming met de wettelijke eisen.

Bevindingen

De huisregels beschrijven de rechten en beperkingen met betrekking tot telefoneren, post en bezoek. Bij de mogelijkheden om te bezoek te ontvangen gaan de huisregels niet in op het bezoek door kinderen.

Over het algemeen zijn de geïnterviewde tbs-gestelden tevreden over de mogelijkheden van telefoneren, post en bezoek. De belcapaciteit kan wel eens tekort schieten op de inkomstenafdeling. De sociotherapeuten maken bij drukte rondom telefoneren een telefoonrooster.

De bezoekers worden mondeling geïnformeerd over de bezoekregels door de maatschappelijk werkster die de bezoekers screent voor hun eerste bezoek. Het bezoek van kinderen gaat goed. Onder de 16 jaar komen ze onder begeleiding en oudere kinderen komen onbegeleid.

De commissie van toezicht heeft in 2007 uit een totaal van 320 klachten 48 klachten ontvangen over "contact buitenwereld". Daarvan werden 29 klachten ingetrokken, vier klachten niet ontvankelijk verklaard, vier klachten ongegrond verklaard en werden 11 klachten gegrond verklaard binnen een totaal van 23 gegronde klachten.

Oordeel

Op het criterium contact met de buitenwereld voldoet het beleid, de uitvoering en borging overwegend. De goede praktijk van het bezoek door kinderen is niet vastgelegd in de huisregels.

Aanbevelingen

- Maak het bezoekbeleid volledig door in de huisregels een regeling op te nemen over het bezoek van kinderen.
- Evalueer aan de hand van de klachten over contact buitenwereld of de uitvoering op het criterium contact met de buitenwereld verbeterd kan worden.

2.5

Verzorging, activiteiten en arbeid

Criterium

Het fpc biedt de tbs-gestelden verzorging en activiteiten die voldoen aan de wettelijke standaard. De tbs-gestelden hebben tijdig toegang tot de geestelijke en sociale verzorging. De uitvoering van het dagprogramma wordt gecontroleerd, geëvalueerd en zonodig bijgesteld.

Bevindingen

De huisregels beschrijven de mogelijkheid tot het onderhouden van contact met een geestelijk verzorger, stellen regels over kleding, voeding, aankoop van gebruiksartikelen en het beheer van eigen geld door de tbs-gestelde. Het algemene dagprogramma omvat minimaal één uur per dag verblijf in de buitenlucht en er is voorzien in vorming en onderwijs, recreatie, sport en bibliotheekbezoek. In overleg met de patiëntenraad stimuleert de directie de oprichting van clubs voor verschillende interessegroepen zoals bijvoorbeeld een schaakclub.

De aanwezige denominaties van geestelijke verzorging zijn katholiek, protestant, humanistisch en islamitisch. De geïnterviewde tbs-gestelden zijn tevreden over de geestelijke verzorging, het verblijf in de buitenlucht, de onderwijsmogelijkheden zij het tot een bepaald niveau, het aanbod van sport en de bibliotheek. De arbeid vinden zij echter te weinig gericht op de terugkeer in de maatschappij. De commissie van toezicht ontvangt geen klachten over geestelijke, sociale en persoonlijke verzorging.

Het geheel van het dagprogramma, de verzorging, activiteiten en arbeid is geen onderwerp van periodieke evaluatie. Wel is er tijdens informele kliniekbrede platformbijeenkomsten gelegenheid punten te berde te brengen. Recentelijk kwam aan de orde dat er onderwijsaanbod moet komen voor hoger opgeleiden.

Een belangrijk onderdeel van het dagprogramma zijn de trainingen en therapieën. Tijdens de inspectie kwam aan de orde dat er voor specifieke trainingen en therapieën forse wachttijden zijn. Die wachttijden kunnen oplopen tot een jaar. Zorgelijk is dat binnen Veldzicht het signaleren van deze wachttijden niet beledigd is anders dan op individueel niveau bij de halfjaarlijkse evaluatie van het behandelplan. Er vindt daardoor geen afstemming plaats tussen de vraag en het aanbod van trainingen en therapieën en een voortgangsbewaking op plaatsing voor een training of therapie ontbreekt eveneens.

Oordeel

Op het criterium verzorging, activiteiten en arbeid voldoet het beleid. De uitvoering en borging voldoen slechts in beperkte mate vanwege de lange wachttijden voor specifieke trainingen en therapieën, het ontbreken van een planmatige afstemming tussen vraag en aanbod en het gebrek aan monitoring van de doorlooptijden.

Aanbevelingen

- Realiseer voor trainingen en therapieën een volgsysteem voor de wachttijden en een planmatige aansluiting tussen vraag en aanbod.
- Onderwerp het beleid en de uitvoering van het dagprogramma aan periodieke evaluatie.

2.6 Disciplinaire straffen en maatregelen

Criterium

De manier waarop de orde binnen het fpc met disciplinaire straffen en maatregelen wordt gehandhaafd is proportioneel en transparant.

Bevindingen

De huisregels beschrijven de mogelijke disciplinaire straffen waar men formeel gebruik van kan maken. In de praktijk vinden die geen toepassing binnen Veldzicht. Veldzicht legt geen straffen op. Wel hanteert men maatregelen als kamerplaatsing, separatie of het intrekken van het gebruik van de keycard. De wijze van hantering van deze maatregelen is niet vastgelegd in beleid. Voorheen hanteerde men standaard sancties bij bijvoorbeeld drugsgebruik. Nu is de sanctionering individueel maatwerk afgestemd op het behandelplan. Wel zijn er voorschriften zoals de informatie- en hoorplicht bij het nemen van maatregelen.

De incidenten en de daarop genomen maatregelen worden geregistreerd in het incidentregistratiesysteem CMIK. De commissie van toezicht ontvangt overzichten van de separeermaatregelen. De commissie van toezicht heeft in 2007 uit een totaal van 320 klachten 25 klachten ontvangen over maatregelen van kamerplaatsing en separatie. Daarvan werden 23 klachten ingetrokken en twee klachten ongegrond verklaard.

De incidenten en de genomen maatregelen worden op casusniveau geëvalueerd. Het toepassen van maatregelen is in zijn algemeenheid geen onderwerp van periodieke evaluatie.

Oordeel

Op het criterium disciplinaire straffen en maatregelen voldoet de uitvoering van Veldzicht. Het beleid voldoet in beperkte mate daar er geen kliniekbreed beleid is vastgelegd van waaruit de toepassing van maatregelen als kamerplaatsing, separatie en het intrekken van de keycard kan plaatsvinden. Een kliniekbreed beleid met uitgangspunten biedt de mogelijkheid om te toetsen of in de toepassing niet te rechtvaardigen verschillen ontstaan. De borging voldoet overwegend vanwege het ontbreken van een periodieke evaluatie van het maatregelenbeleid.

Aanbeveling

Leg een inrichtingsbreed maatregelenbeleid vast dat zijn toepassing kan vinden rekening houdend met de situatie en behandeling van de tbs-gestelde. Onderwerp dit nog vast te leggen beleid aan periodieke evaluatie.

2.7 Omgang met tbs-gestelden

Criterium

Medewerkers gedragen zich respectvol en humaan tegenover tbs-gestelden. Deze verwachtingen zijn expliciet en op schrift gesteld. Er is toezicht op de manier waarop medewerkers met tbs-gestelden omgaan en dit wordt periodiek geëvalueerd en zonodig bijgestuurd.

Bevindingen

Veldzicht heeft in 2006-2007 een vernieuwingsproces van zijn organisatie ingezet. Als overkoepelend thema voor de organisatieverandering heeft Veldzicht 'de patiënt

centraal' gekozen. De lijnen van vernieuwing staan beschreven in de notitie 'Anders in gesprek', herontwerp van FPC Veldzicht (september 2008). Deze notitie herbevestigt de missie en visie van Veldzicht. De visie zet de mens in al zijn hoedanigheden centraal. Elementen in de visie die raken aan de omgang met tbs-gestelden zijn een respectvolle bejegening, elkaar met empathie tegemoet treden, de patiënt verantwoordelijkheid geven voor zijn behandeling, integriteit en het juist hanteren van afstand en nabijheid.

Aanvankelijk bestond er onder de medewerkers de nodige weerstand tegen de omslag van een beheersmatige manier van omgang met tbs-gestelden naar een manier van bejegening waarin de resocialisatie en de behandeling centraal staan. Inmiddels staat iedereen wel achter de visie, maar nog iedereen niet achter het veranderingsproces.

De tijdens de inspectie geïnterviewde medewerkers en tbs-gestelden kennen geen ongelijke behandeling naar etniciteit, seksuele geaardheid of delictachtergrond. De commissie van toezicht acht de bejegening van tbs-gestelden goed. De commissie van toezicht heeft in 2007 uit een totaal van 320 klachten 19 klachten ontvangen over bejegening. Daarvan werden 18 klachten ingetrokken en één klacht niet ontvankelijk verklaard.

De afdelingshoofden hebben oog voor de omgang van de sociotherapeuten met tbs-gestelden en corrigeren als er teveel afstand wordt genomen of als er sprake is van teveel nabijheid. Jonge sociotherapeuten worden begeleid door een mentor. Het beleid van de omgang met tbs-gestelden is geen onderwerp van periodieke evaluatie.

Oordeel

Op het criterium omgang met tbs-gestelden voldoet het beleid. De uitvoering en borging voldoen overwegend. De uitvoering is nog onderhevig aan het veranderingsproces. Veldzicht is op de goede weg. De directie realiseert zich dat het zaak blijft om bij de ingezette veranderingen niet te ver vooruit te lopen vanwege het risico dat de cultuurverandering haar draagvlak verliest. Met een periodieke evaluatie kan de directie hier zicht op houden.

2.8 Functioneren bemiddelings- en beklagprocedure

Criterium

In de huisregels is opgenomen op welke wijze tbs-gestelden in beklag kunnen gaan en hoe zij contact kunnen krijgen met de maandcommissaris. De bemiddelings- en beklagprocedure functioneren naar behoren. Het aantal en de aard van de beklagzaken worden periodiek geëvalueerd.

Bevindingen

De huisregels van Veldzicht beschrijven de te volgen handelwijze voor tbs-gestelden als het gaat om bemiddeling, beklag, schorsing en beroep bij genomen beslissingen van de directeur. De tbs-gestelde kan daarbij gebruik maken van een advocaat, raadsman, vertrouwenspersoon en tolk.

Bij een beklag bemiddelt in de meeste gevallen in eerste instantie de maandcommissaris. Van de in 2007 in totaal 320 ontvangen klachten zijn 245 klachten ingetrokken, veelal omdat de klacht door bemiddeling van de maandcommissaris kon worden verholpen. Leidt de bemiddeling niet tot een bevredigende oplossing, dan kan de tbs-gestelde zijn beklag doorzetten. In 2007 resteerden na bemiddeling 65 klachten. Daarvan zijn 22 klachten gegrond verklaard.

De commissie van toezicht agendeert in samenspraak met Veldzicht de beklagzittingen, waarop Veldzicht zorgdraagt voor het aanleveren van het verweerschrift. De geïnterviewde tbs-gestelden vinden de beklagprocedure

toegankelijk. Als ze echter na de bemiddeling hun beklag willen doorzetten, duurt het lang voordat de beklagcommissie uitspraak doet en zij die uitspraak op schrift ontvangen. Bij een kleine selectie van 14 beklagafhandelingen blijkt de gemiddelde doorlooptijd een kleine zes maanden. Omdat de administratie niet laat zien hoeveel tijd tussen indienen klacht en afsluiten bemiddeling zit, is niet te bepalen in hoeverre de doorlooptijd de wettelijke termijn van vier weken na de afsluiting van de bemiddeling overschrijdt. Verondersteld mag worden dat die overschrijding wel aanmerkelijk is.

Er vindt geen periodieke evaluatie plaats van aard en aantal beklagzaken, noch van de doorlooptijden. De verslagen van de kwaliteitscommissie (2007, 1e halfjaar 2008) gaan kort in op het aantal klachten. De beklagzaken zitten ter kennisname bij de vergaderstukken voor het overleg tussen de commissie van toezicht en de directie van Veldzicht. Afgehandelde klachten worden periodiek in het afdelingshoofdenoverleg besproken.

Oordeel

De beklagprocedure voldoet qua beleid aan de eisen. Positief is dat de maandcommissaris van de cvt bij een klacht vrijwel altijd een bemiddelingspoging onderneemt en daarmee voorkomt dat een kwestie onnodig tot een beklagzitting leidt. De uitvoering voldoet niettemin in beperkte mate, daar de doorlooptijd van beklagafhandeling de wettelijke beklagtermijn naar het zich laat aanzien aanmerkelijk overschrijdt. Een eerste vereiste om beter te kunnen sturen op de afhandelingstermijn is het monitoren van de doorlooptijden van de verschillende processtappen bij een beklagzaak, inclusief eventuele bemiddelingspogingen. Die monitoring ontbreekt nu. Weliswaar is er een vorm van periodieke evaluatie van aard en aantal beklagzaken, maar in het geheel genomen voldoet de borging van de beklagprocedure in beperkte mate.

Aanbevelingen

- Bezie mogelijkheden om de beklagprocedure te versnellen.
- Monitor de doorlooptijden van de verschillende processtappen in de beklagprocedure.

2.9

Medezeggenschap

criterium

De tbs-gestelden worden in de gelegenheid gesteld om via vertegenwoordigers in overleg te treden met de directie over algemene onderwerpen betreffende het leef- en woonklimaat van het fpc. Het fpc heeft de bevoegdheden, de samenstelling en de werkwijze van deze vertegenwoordiging in de huisregels vastgelegd. Het functioneren van de vertegenwoordiging wordt periodiek geëvalueerd.

Bevindingen

De huisregels van Veldzicht beschrijven de medezeggenschap van tbs-gestelden in de vorm van een patiëntenraad. De patiëntenraad is een afvaardiging van de verpleegden in de kliniek, die periodiek met de algemeen directeur overlegt over het woon- en werkklimaat, het verblijf in de kliniek en de regels en afspraken die nodig zijn om het verblijf zo goed mogelijk te laten verlopen. In het kader van het organisatieontwikkelingsplan van Veldzicht hebben de directie, de ondernemingsraad en de patiëntenraad in oktober 2007 een convenant gesloten waarin ieders rol is vastgelegd.

De patiëntenraad heeft maandelijks overleg met de directeur. De directie heeft een goed contact met de patiëntenraad. De patiëntenraad vindt wel dat besluitvorming en de daarmee samenhangende verandering in de uitvoering lang op zich laat wachten.

Het functioneren van de patiëntenraad is geen onderwerp van periodieke evaluatie.

Oordeel

Het beleid en de uitvoering van Veldzicht op het criterium medezeggenschap voldoen. De borging voldoet overwegend.

2.10 Verlenging van de tbs met verpleging

Criterium

De wettelijke termijnen waarbinnen het hoofd van het fpc de minister een advies stuurt over de wenselijkheid en termijn van verlenging worden gehaald. Het fpc heeft werkprocessen ingericht om tijdig te kunnen adviseren over de verlenging of (voorwaardelijke) beëindiging van de tbs. De uitvoering van de adviesfunctie inzake de tbs-verlenging wordt periodiek geëvalueerd en zo nodig bijgesteld.

Bevindingen

De kliniek heeft in eigen beheer een informatiesysteem ontwikkeld om de termijnen te bewaken die gelden bij de verlenging of (voorwaardelijke) beëindiging van de tbs. Dit zogenoemde patiëntenrechtbankprogramma (PREP) is een aanvulling op het algemene landelijke Monitor Informatiesysteem Terbeschikking Stelling (MITS). Op basis van het signaal uit PREP informeert de afdeling patiëntenadministratie de betreffende behandelcoördinator.

In geval van proefverlof betreft Veldzicht de begeleider vanuit de reclassering tijdig voorafgaand aan het verlengings- of beëindigingadvies. De reclassering voelt zich goed gehoord in deze procedure.

De uitvoering van de adviesfunctie voor verlenging of (voorwaardelijke) beëindiging van tbs is geen onderwerp van periodieke evaluatie.

Oordeel

Op het criterium verlenging van de tbs met verpleging voldoen het beleid en uitvoering van Veldzicht. Vanwege het ontbreken van een periodieke evaluatie voldoet de borging overwegend.

2.11 Longstay-plaatsing

Criterium

Bij de voorbereiding van een aanvraag voor een longstay-plaatsing worden de landelijke criteria en procedures gehanteerd. Het fpc heeft hiertoe interne werkprocessen ingericht. De uitvoering van deze procedure wordt regelmatig geëvalueerd en zo nodig bijgesteld.

Bevindingen

Het informatiesysteem PREP bewaakt de tijdige voorbereiding voor een longstay-plaatsing, de jaarlijkse continuering en de tweejaarlijkse evaluatie. De vereiste criteria en procedures worden gevolgd. De behandelcoördinator verzorgt na bespreking in de speciale teambespreking en het divisiestafberaad de aanvraag voor longstay-plaatsing volgens een vast format. Daarna voert de patiëntenadministratie een toets op volledigheid uit voordat zij de aanvraag naar DJI en Landelijke adviescommissie plaatsing (LAP) zendt.

De procedure van longstay-plaatsing is geen onderwerp van periodieke evaluatie.

Oordeel

Op het criterium longstay-plaatsing voldoet het beleid en de uitvoering van Veldzicht. De borging voldoet overwegend.

2.12 Conclusie

Met betrekking tot het aspect rechtspositie en bejegening voldoet Veldzicht overwegend tot volledig op de meeste van de onderscheiden elf criteria. Daarop zijn twee belangrijke uitzonderingen als het gaat om de uitvoering. De ISt heeft in haar oordeel op het criterium verzorging, activiteiten en arbeid ook betrokken of de toegankelijkheid, bereikbaarheid en beschikbaarheid van zorg is gewaarborgd. Dat betekent dat de ISt verwacht dat behandelplannen geen vertraging oplopen en dat er geen wachttijden zijn voor de behandeling. De ISt oordeelt dat de uitvoering op dit criterium in beperkte mate voldoet vanwege de wachttijden voor specifieke trainingen en therapieën. Vraag en aanbod van de trainingen en therapieën worden onvoldoende planmatig op elkaar afgestemd. Bovendien voldoet de borging beperkt omdat de wachttijden voor trainingen en therapieën niet systematisch worden gemonitord.

Ook met betrekking tot de beklagprocedure oordeelt de ISt dat de uitvoering in beperkte mate voldoet. De doorlooptijden van beklagafhandeling overschrijden naar het zich laat aanzien de wettelijke beklagtermijn aanmerkelijk. Men houdt de doorlooptijden van de verschillende processtappen bij een beklagzaak niet bij en daardoor ontbreekt een basis om de uitvoering van de beklagprocedure bij te sturen.

Veldzicht past geen disciplinaire straffen toe. Wel hanteert Veldzicht maatregelen als kamerplaatsing, separatie of het intrekken van de keycard. Hoewel de uitvoering voldoet, is het kader van waaruit de maatregelen hun toepassing vinden niet vastgelegd in kliniekbreed beleid. Daardoor bestaat het risico dat de praktijk op de verschillende afdelingen uit elkaar gaat groeien. Dat leidt tot het oordeel van ISt dat het beleid ten aanzien van disciplinaire straffen en maatregelen in beperkte mate voldoet.

3 Interne veiligheid

3.1 Interne veiligheidsvoorzieningen

Criterium

De interne veiligheidsvoorzieningen voldoen aan de geldende eisen. Het fpc beschikt over vastgelegd veiligheidsbeleid ter beheersing van calamiteiten. Het beleid wordt toegepast en stelselmatig gecontroleerd, geëvalueerd en zonodig bijgesteld.

Bevindingen

Voor al zijn gebouwen beschikt Veldzicht over een gebruiksvergunning. DJI heeft voor de preventie van eventuele calamiteiten en de reactie daarop een zogenoemde calamiteitenmap opgesteld. Veldzicht heeft deze calamiteitenmap compleet ingevuld. Het calamiteitenbeleid is echter nog niet geheel geïmplementeerd en gedigitaliseerd door de inkrimping van het beveiligingspersoneel.

De risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E) dateert van januari 2007 en bevat een plan van aanpak waarin prioriteiten zijn gesteld met betrekking tot de voorzieningen die in 2008, 2009 en 2010 gerealiseerd worden.

In april 2007 heeft DJI een zogenoemde BHV-scan verricht in Veldzicht. Het totaaloordeel was dat het fpc de BHV zeer goed heeft opgepakt: "De organisatie heeft de basis voor de BHV ... bijzonder goed voor elkaar."

Er wordt minimaal 14 maal per jaar geoefend in het bestrijden van calamiteiten. Verschillende oefeningen gebeuren in samenwerking met de politie, brandweer en andere instanties. Uit de BHV-scan blijkt dat het opstellen van een concreet oefenplan een verbeterpunt is.

Veldzicht beschikt over een operationele BHV-organisatie waarin de medewerkers geïntegreerde beveiliging (mgb'ers) de kerngroep vormen. Alle mgb'ers en executieve medewerkers zijn BHV-opgeleid en geëxamineerd. De medewerkers kunnen binnen twee minuten bij een brandhaard zijn.

Alle medewerkers hebben verder een training fysieke weerbaarheid en agressiebeheersing gevolgd. Onderhoud vindt plaats met behulp van interne trainers. Veldzicht beschikt niet over een specifiek intern bijstandsteam. Alle mgb'ers zijn inzetbaar.

Alle incidenten met een veiligheidsrisico worden gerapporteerd en geregistreerd in CMIK.

Alle kamers van tbs-gestelden zijn voorzien van een rookmelder en een spreek-luisterverbinding. Het vrijhouden van vluchtroutes, nooddeuren, toegankelijkheid van blusmiddelen heeft de dagelijkse aandacht vanuit de BHV-organisatie, waarbij men de medewerkers aanspreekt op onvolkomenheden.

De teamleider beveiliging houdt scherp zicht op de kennis en vaardigheden van medewerkers ten behoeve van het optreden bij calamiteiten. Met behulp van coaching werkt hij aan de intrinsieke motivatie van de medewerkers.

Er is binnen het fpc een afzonderlijk veiligheidsoverleg waaraan verschillende disciplines deelnemen. In dit veiligheidsoverleg is onder meer gesignaleerd dat er te weinig onaangekondigd geoefend wordt. Bovendien wordt onvoldoende samen met de tbs-gestelden geoefend. Deze evaluatiepunten hebben nog niet geleid tot bijstelling van de calamiteitenoefeningen.

Oordeel

Op het criterium interne veiligheidsvoorzieningen voldoen het beleid, de uitvoering en borging van Veldzicht overwegend. Het is zaak om de in het veiligheidsoverleg gesignaleerde verbeterpunten te implementeren.

Aanbeveling

Stel een concreet oefenplan op voor de bestrijding van calamiteiten waarin ruimte is voor oefeningen met tbs-gestelden, onaangekondigde oefeningen en oefeningen met gijzelsituaties.

3.2

Bestrijding drugsgebruik

Criterium

Het fpc beschikt over vastgelegd beleid dat gericht is op de bestrijding van drugs(-gebruik) in de inrichting. Het fpc is actief in het bestrijden van drugs(-gebruik). De naleving van het drugsbestrijdingsbeleid wordt stelselmatig gecontroleerd, geëvalueerd en zonodig bijgesteld.

Bevindingen

Het uitgangspunt in het alcohol- en drugsbeleid van Veldzicht is een drugs- en alcoholvrije inrichting. Bij binnenkomst van een nieuwe tbs-gestelde vindt standaard een urinecontrole (uc) op drugsgebruik plaats. De dienst- en werkinstructies van de inrichting beschrijven de bevoegdheden, mogelijkheden en uitvoeringsvoorschriften van controle van drugsgebruik. Het daadwerkelijke gebruik van de bevoegdheden en mogelijkheden is aan het betreffende behandelingsteam. Zo vinden op de afdelingen verslavingszorg zowel op indicatie als steekproefsgewijs uc's en kamercontroles plaats.

Op andere afdelingen vinden urinecontroles alleen op indicatie plaats en niet steekproefsgewijs. Kamerinspecties vinden op de andere afdelingen wel steekproefsgewijs en op indicatie plaats. Af en toe wordt een hele afdeling doorzocht op contrabande. De tbs-gestelde wordt meestal de keuze gelaten of hij bij zijn kamerinspectie aanwezig wil zijn zoals het ook omschreven staat onder de instructie kamerinspectie in het Regelingenboek FPC Veldzicht. Elders in het Regelingenboek (bij het Alcohol- en drugsbeleid) staat echter dat de aanwezigheid van de tbs-gestelde bij de kamercontrole ongewenst is.

Bij terugkeer van onbegeleid verlof vindt controle alleen op indicatie plaats. Nieuw in Veldzicht is de inzet van drugshonden. Drugshonden worden ingezet bij controle van tbs-gestelden, van bezoek van tbs-gestelden, van gebouwen en terreinen en van medewerkers. De regeling van de inzet van drugshonden ligt nog ter vaststelling voor bij de directie.

In Veldzicht vindt geen centrale registratie plaats van drugsincidenten. Daar het drugsbeleid behandelingsgebonden wordt ingezet, vindt de registratie per afdeling plaats. De geïnterviewden hebben wel de indruk dat de drugsproblematiek is toegenomen door de grotere bewegingsvrijheid van de tbs-gestelden met de keycard. Bespreking van de drugsproblematiek is een wekelijks terugkerend thema in het beveiligings- en behandeloverleg. Een werkgroep Achterterrein monitort het gebruik van de keycards en de uitwerking en effecten van het vergroten van de bewegingsvrijheid van de tbs-gestelden. Voorstellen van deze werkgroep die door het management zijn overgenomen, zijn het verbeteren van de buitenverlichting en het dagelijks aanwijzen van een medewerker van de dag voor het dagactiviteitencentrum (DAC) op het achterterrein. Deze medewerker heeft extra zorg voor de gedragingen in het DAC.

Oordeel

De uitvoering van Veldzicht op het criterium bestrijding drugsgebruik voldoet overwegend. Het beleid en de borging voldoen in beperkte mate. Een inrichtingsbreed beleid ontbreekt; het drugsbeleid wordt met name per afdeling bepaald. De vraag of het drugsbestrijdingsbeleid effectief is, ook in samenhang met de ingevoerde keycard, kan niet worden beantwoord, omdat een systematisch inrichtingsbeeld van de drugsproblematiek en de ontwikkeling daarin ontbreekt.

Hoewel het primair aan de inrichting is om te bepalen hoe zij die effectiviteit wil vaststellen, geeft de Ist in overweging om deze door middel van systematische metingen (al dan niet steekproefsgewijs) te monitoren.

Aanbevelingen

- Formuleer een inrichtingsbreed drugsbestrijdingsbeleid dat afdelingsgebonden zijn toepassing kan vinden.
- Breng periodiek de omvang van de drugsproblematiek in beeld teneinde de effectiviteit van het nog vast te leggen drugsbestrijdingsbeleid te kunnen volgen om zondig het beleid bij te kunnen stellen.

3.3 Bestrijding onderlinge agressie

Criterium

Onderlinge agressie en geweld tussen tbs-gestelden worden tegengegaan aan de hand van een vastgelegd beleid dat als zodanig bekend is bij de medewerkers, tbs-gestelden en bezoekers en dat periodiek geëvalueerd wordt op effectiviteit.

Bevindingen

Veldzicht heeft geen beleid beschreven dat specifiek gericht is op bestrijding van onderlinge agressie en geweld tussen tbs-gestelden. In de praktijk is het handelen wel gericht op het tegengaan van agressie en geweld. De sociotherapeuten rekenen het tot hun professionaliteit om conflictsituaties te hanteren. Alle sociotherapeuten zijn getraind in technieken van fysieke weerbaarheid en agressiebeheersing. Het verslag van de kwaliteitscommissie over het 1e halfjaar van 2008 trekt voorzichtig de conclusie dat de professionele toepassing van de in Veldzicht getrainde methode van agressiebeheersing op de intensieve zorgafdeling escalatie van potentiële geweldsincidenten lijkt te voorkomen. De kwaliteitscommissie beveelt aan de methode van agressiebeheersing op alle afdelingen een plaats te geven en goed te implementeren.

Voor de geïnterviewde sociotherapeuten is agressie en geweld tussen de tbs-gestelden geen issue. Ook de geïnterviewde tbs-gestelden voelen zich veilig. Veldzicht heeft camera's in trappenhuizen en de woonkamers van de intensieve zorg. Camerabeelden worden niet opgeslagen.

Volgens de geïnterviewden komt wel voor dat dat tbs-gestelden die door onderlinge handel een schuldpositie hebben opgebouwd, eigener beweging het buitenterrein mijden. De eerder genoemde voorstellen van de werkgroep die het gebruik van de keycards en de uitwerking en effecten van het vergroten van de bewegingsvrijheid van de tbs-gestelden monitort, moeten de veiligheid vergroten.

Het Centraal Meldpunt Incidenten en Klachten (CMIK) onderscheidt voor 2007 onderling geweld niet als aparte categorie. Binnen de algemenere categorie van 40 geweldsincidenten registreerde het CMIK over 2007 tien incidenten van onderling geweld. Bij twee incidenten van onderling geweld staat vermeld dat die niet te voorkomen waren. Het jaarverslag 2007 van de kwaliteitscommissie doet het voorstel om standaard een evaluatieverslag naar het CMIK te sturen zodat zij een beeld kan krijgen of een incident voorkomen had kunnen worden. Ook het verslag van de kwaliteitscommissie over de periode van het 1e halfjaar van 2008 beveelt aan alle incidenten standaard te evalueren gericht op verbeterpunten.

Het CMIK 2008 rapporteert voor de periode tot en met september in 2008 negen incidenten van onderling geweld. CMIK 2008 vermeldt in één geval dat het incident niet voorkomen had kunnen worden.

Oordeel

Op het criterium bestrijding onderlinge agressie voldoen het beleid en de uitvoering overwegend. De borging voldoet in beperkte mate door het nog ontbreken van evaluatieresultaten op incidentniveau en het ontbreken van een periodieke evaluatie van het geheel van incidenten van onderling geweld.

Aanbevelingen

- Formuleer een geïntegreerd beleid gericht op het voorkomen van onderlinge agressie tussen tbs-gestelden en maak dat bekend bij de medewerkers, de tbs-gestelden en de bezoekers.
- Realiseer borging met betrekking tot de bestrijding van onderlinge agressie door evaluatie op incidentniveau gericht op verbeterpunten en door periodieke evaluatie van het beleid op effectiviteit in samenhang met de ontwikkeling in aard en omvang van incidenten van onderling geweld.

3.4

Integriteit

Criterium

Het fpc hanteert een actueel integriteitsbeleid en het fpc-personeel oefent zijn functie integer uit. Integriteitsaspecten vormen een regelmatig terugkerend onderwerp van het werkoverleg. In het fpc is een vertrouwenspersoon integriteit beschikbaar. Evaluaties van het integriteitsbeleid vinden in het fpc waarneembaar plaats.

Bevindingen

Veldzicht heeft zijn integriteitsbeleid vastgelegd in een gedragscode (Gedragsprotocol, oktober 2002). Deze gedragscode beschrijft voor alle medewerkers gewenst, ongewenst en ontoelaatbaar gedrag. Het beleid is de afgelopen jaren geïmplementeerd door integriteit te agenderen in het werkoverleg en in functioneringsgesprekken. Veldzicht heeft een vertrouwenspersoon en een integriteitscommissie.

De integriteitscommissie ontving in 2008 geen meldingen meer. De geïnterviewde medewerkers geven aan dat integriteit geen actueel gespreksonderwerp meer is en geen vast onderdeel is van het functioneringsgesprek. Een nog wel actueel thema is de wenselijke nabijheid en afstand tot de tbs-gestelde.

Het jaarverslag van FPC Veldzicht over 2007 vermeldt onder integriteit zeven ernstige overtredingen van normen en waarden. Dat is een toename ten opzichte van voorgaande jaren. Dat heeft te maken met een toenemende transparantie en vindt wellicht zijn oorzaak in het bespreekbaar maken van signalen zowel in de hiërarchische lijn als intercollegiaal. Het afdelingshoofd neemt hierin het initiatief en spreekt aan.

Een werkgroep heeft de opdracht gekregen het integriteitsbeleid nieuw leven in te blazen aan de hand van de nieuwe missie en visie van Veldzicht. De IGZ concludeert na haar toezichtbezoek in november 2007 (IGZ, juni 2008) dat het wel aanwezige integriteitsbeleid niet operationeel is.

Oordeel

Strikt genomen voldoet het beleid van Veldzicht op het criterium integriteit, zij het dat het aan actualiteitswaarde heeft ingeboet. De uitvoering van het beleid vindt nog maar in beperkte mate plaats. Zowel de directie als de kwaliteitscommissie heeft de verminderde aandacht voor integriteit gesignaleerd en het beleid wordt actueel gemaakt. De borging voldoet derhalve overwegend.

3.5 Conclusie

Op één uitzondering na voldoet de uitvoering van Veldzicht overwegend op het in vier criteria uitgewerkte aspect interne veiligheid. De directie en kwaliteitscommissie hebben de nog maar beperkte uitvoering van het integriteitsbeleid gesignaleerd en hebben ingezet op een weer actuele toepassing van het beleid.

De invoering van een keycard voor de tbs-gestelden heeft hun zelfstandige bewegingsvrijheid binnen het fpc en op het buitenterrein vergroot. Deze grotere bewegingsvrijheid raakt direct het beleid en de borging van de interne veiligheid van de inrichting met name op de criteria bestrijding drugsgebruik en bestrijding onderlinge agressie. Een werkgroep Achterterrein monitort het gebruik van de keycards en de uitwerking en effecten van het vergroten van de bewegingsvrijheid van de tbs-gestelden. In aanvulling daarop beveelt de IST met betrekking tot het drugsbeleid aan op inrichtingsniveau het drugsgebruik binnen de inrichting periodiek en systematisch te registreren om de omvang van de drugsproblematiek en de ontwikkeling daarin te kunnen volgen en de effectiviteit van het beleid te toetsen.

4 Maatschappijbeveiliging

4.1 Materiële beveiliging tegen ontvluchtingen

Criterium

Het fpc treft alle noodzakelijke maatregelen om ontvluchtingen te voorkomen. Het hanteert daartoe vastgelegde lokale procedures en systemen die zorgdragen voor handhaving van het beveiligingsniveau van het fpc. Deze procedures worden toegepast. De toepassing resp. werking van procedures en systemen wordt stelselmatig gecontroleerd, geëvalueerd en zonodig bijgesteld.

Bevindingen

Veldzicht heeft de regelgeving van kritische processen als bezoek, kamerinspectie en aanwezigheidscontrole beschreven in het Regelingenboek van FPC Veldzicht (juli 2007). Deze regelgeving is voor de medewerkers terug te vinden op het intranet van de inrichting. Het Regelingenboek wordt regelmatig geactualiseerd. Opvallend is dat de regeling detectiepoort alleen van toepassing is op de tbs-gestelden en bezoekers en niet op de medewerkers.

De statische beveiligingsvoorzieningen en de sluiswerking werken naar behoren en bij storingen en defecten vindt herstel snel plaats, zonodig in de nacht. Veldzicht beschikt over een recent ingerichte centrale post. Een dubbele beveiligingsring omgeeft het complex waar zich woongebouwen bevinden. Voorzien is dat op het tweede hekwerk ook detectie geplaatst wordt.

Cameratoezicht is er op de verbindingsgangen en de woonkamers van de intensieve zorg. Het toezicht op het buitenterrein aan de achterkant van het complex beperkt zich tot het toezicht uitgeoefend door het aldaar aanwezige personeel.

Incidenten met een veiligheidsrisico worden geregistreerd in CMIK. CMIK 2007 en CMIK 2008 registreerden één incident met een veiligheidsrisico, de vondst van een mobiele telefoon. Veldzicht heeft nog geen beleid geformuleerd voor de beheersing van het risico dat een tbs-gestelde zich toegang tot internet verschaft vanuit zijn kamer.

De regelgeving voor medewerkers wordt gezien op werking en actualiteit. De piepers worden in de nachtdienst beurtelings getest op hun werking.

Oordeel

Het beleid, de uitvoering en borging van Veldzicht op het criterium materiële beveiliging tegen ontvluchting voldoen overwegend. Dat het eigen personeel tot de kliniek wordt toegelaten zonder te worden onderworpen aan een controle met metaaldetectie of beveiligingsapparatuur vindt de ISt een risico.

Aanbeveling

Voer detectie op de eigen medewerkers en de door hen meegebrachte goederen in.

4.2 Geleidelijke en gecontroleerde terugkeer naar de maatschappij

Criterium

Het fpc hanteert vastgelegde procedures voor het aanvragen van verlofmachtigingen, voor de interne beoordeling van die aanvragen (inclusief risicotaxatie en risicomangement) en voor het opstellen van het verlofplan en de uitvoering daarvan. In die procedures zijn de advies- en beslissingsbevoegdheden vastgelegd, inclusief de wijze waarop de interne multidisciplinaire voorbereiding en toetsing van de besluitvorming plaatsvindt. De beveiliging tijdens verlofmomenten voldoet aan de daaraan gestelde eisen. Het hier beschreven verlofbeleid wordt aantoonbaar gecontroleerd, geëvalueerd en zonodig bijgesteld.

Bevindingen

Verlofmachtiging

Veldzicht heeft het proces voor de aanvraag van een verlofmachtiging beschreven. Deze procesbeschrijving belegt de verantwoordelijkheden en de aan te houden termijnen. De verlofaanvraag begint met een besluit van de multidisciplinaire STB. De STB legt haar besluit voor aan het multidisciplinaire DSB. Vervolgens toetst de verloftoetsingscommissie (VTC) de verlofaanvraag. Na goedkeuring van de VTC ondertekenen de 1^e geneeskundige en de algemeen directeur de verlofaanvraag en zendt Veldzicht de aanvraag naar DJI. De procesbeschrijving stelt eisen aan het aantal aanwezige leden van de VTC. Niet beschreven is wat de vereiste aanwezigheid is van de STB- en DSB-leden bij de bespreking van de aanvraag verlofmachtiging, hoe te handelen bij verschil van mening en welke de vereiste stukken zijn zoals het terugvalpreventieplan en signaleringsplan.

In de toepassing van de procedure besluit de behandelingscoördinator bij afwezigheid van STB-leden tot uitstel van de bespreking. Het DSB ontvangt het verslag van de STB waarin onder meer de aanwezigheid vermeld staat van de STB-leden en eventuele verschillen van mening. Na de DSB-bespreking gaat de verlofaanvraag naar de VTC. De VTC bestaat uit een vaste behandelcoördinator, de zorgmanager behandelzaken en de diagnostisch wetenschappelijk medewerker. De VTC bestaat uit minimaal drie leden die elk een vaste plaatsvervanger hebben. De VTC ontvangt bij de verlofaanvraag niet het STB- of DSB-verslag. De VTC gaat uit van consensus als het DSB de verlofaanvraag voorlegt voor toetsing. Het landelijk voorgeschreven format voor de aanvraag van een verlofmachtiging wordt gebruikt. De VTC toetst of het terugvalpreventieplan en het signaleringsplan bijgevoegd zijn. In de aanvraag heeft de beveiligde fase een standaardbeschrijving en worden de uitzonderingen daarop beargumenteerd. Gedurende het aanvraagproces bewaakt de patiëntenadministratie de termijnen.

Aan het verkrijgen van een nieuwe machtiging gaat een evaluatie vooraf. De wijze van totstandkoming van deze evaluatie is vastgelegd in een procesbeschrijving. De behandelingcoördinator maakt de evaluatie op. De evaluatie wordt getoetst door de VTC. De patiëntenadministratie bewaakt aan de hand van MITS de termijnen en levert voor de behandelingscoördinator een vast format aan met de gegevens van de tbs-gestelde.

Verlofuitvoering

De procedure bij een verlofbeweging staat beschreven in het Regelingenboek, evenals hoe te handelen bij een onttrekking aan een begeleid of onbegeleid verlof. De sociotherapeutische begeleiders zijn voor het begeleiden van verlof getraind met de voor ForZo ontwikkelde landelijke methode SUST (Samen uit samen thuis). Voorafgaand aan een verlof vult de sociotherapeut een lijst in met oog op de beoordeling of het verlof al of niet door kan gaan. De gemoedstoestand van de tbs-gestelde wordt een dag van tevoren bezien door de sociotherapeut en nogmaals op de dag van verlof. Bij verlof dat zeer vroeg op de dag begint, checkt de sociotherapeut van de nachtdienst de gemoedstoestand. De coördinerend sociotherapeut ziet toe op de toepassing van de lijst. De aandachtspunten uit het terugvalpreventieplan worden in wel acht genomen, maar komen niet tot uiting in de lijst. Sommige afdelingen hanteren een stemmingsbeoordelingslijst. Andere afdelingen hanteren een toestandsbeoordelingslijst. De stemmingsbeoordelingslijst is beperkter van opzet. De toestandsbeoordelingslijst is meer uitgewerkt, waarbij de beoordeling op deelaspecten kan leiden tot het niet door laten gaan van het verlof. Ook wijst de toestandsbeoordelingslijst op punten van zorg die in de overdracht besproken moeten worden voor het al of niet door laten gaan van verlof. Voorafgaand aan verlof vindt geen specifieke controle op geldmiddelen plaats. Het bijhouden over hoeveel geld een tbs-gestelde beschikt, is een algemene regel. Zo

kunnen tbs-gestelden bijvoorbeeld gebudgetteerd zijn. Bij terugkeer in de inrichting vindt op indicatie controle plaats op het in bezit hebben van contrabande. Na afloop van het verlof maakt de patiënt een verslag en op de afdeling vindt een nabespreking plaats of de doelen van het verlof gehaald zijn. Het patiëntdossier is niet zo opgezet dat het verloop van de verlopen en eventuele bijstelling van het verlofplan eenvoudig is na te zien.

Naar aanleiding van een onttrekking aan begeleid verlof in juni 2005 heeft Veldzicht een intern toedrachtsonderzoek recidive (augustus 2005) verricht. Dat onderzoek leverde een aantal aanbevelingen op om het verlofproces te verbeteren. De aanbeveling tot toepassing van een stemmingsbeoordelingslijst voor elke verlobbeweging is opgepakt en van elke verlobbeweging wordt een verslag gemaakt. Aanbevelingen die nog niet inrichtingsbreed zijn opgepakt, zijn het per patiënt een checklist gebruiken en het systematisch vastleggen van de verlofevaluatie ten behoeve van het verlofverloop. De checklist dient specifieke aandachtspunten te verwoorden om in te schatten of de tbs-gestelde al of niet met verlof kan en om doelgericht het verlof te kunnen evalueren. De verlofverslagen dienen drie onderdelen te beschrijven, de voorbespreking, het feitelijke verlof, en de evaluatie. De eerder genoemde toestandsbeoordelingslijst, die sommige afdelingen hanteren, beantwoordt nog het meest aan de aanbevolen checklist.

Proefverlof

Ten behoeve van de uitvoering van het proefverlof hebben FPC Veldzicht en de drie reclasseringsorganisaties van het arrondissement Zwolle (Reclassering Nederland, Tactus Verslavingszorg, Leger des Heils Jeugdzorg en reclassering) een samenwerkingsovereenkomst (december 2007) gesloten. Dit convenant legt onder meer vast dat Veldzicht voor de aanvraag van een proefverlof een proefverlofplan maakt in samenwerking met de reclassering. Veldzicht betreft de reclassering daar tijdig bij. De contactfunctionaris van de reclassering wordt al betrokken bij het transmurale verlof dat aan het proefverlof voorafgaat. De contactfunctionaris ontvangt alle benodigde informatie van de maatschappelijk werker van Veldzicht. Op basis van een concept van de proefverlofvoorwaarden en een concept van het maatregelrapport komt een door beide partijen gedragen proefverlofplan tot stand. Jaarlijks overleggen Veldzicht en de reclassering over het verloop van de samenwerking op basis van een evaluatieverslag van de maatschappelijk werkers van Veldzicht en de unitmanagers van de reclassering.

Oordeel

Het beleid, de uitvoering en borging van Veldzicht op het criterium geleidelijke en gecontroleerde terugkeer naar de maatschappij voldoen overwegend. De verlofaanvraagprocedure is niet helemaal volledig beschreven en doorslaggevend voor het oordeel over het beleid is dat niet inrichtingsbreed voorzien is in de toepassing van een uitgewerkte beoordelingslijst voorafgaand aan verlof. De borging op dit criterium voldoet niet volledig enerzijds vanwege de opzet van het patiëntdossier die de mogelijkheid beperkt om het verloop van de verlopen en eventuele bijstelling van het verlofplan na te zien en anderzijds vanwege de niet volledige bijstelling van het verlofbeleid na een toedrachtsonderzoek naar een onttrekking aan begeleid verlof in 2005, waarop een zeer ernstige recidive volgde.

Aanbevelingen

- Voer inrichtingsbreed uniform een meer uitgewerkte checklist verlof in die specifieke aandachtspunten verwoordt om in te schatten of de tbs-gestelde al of niet met verlof kan en om na afloop van het verlof doelgericht de risico's van het verlof te kunnen evalueren.

- Richt ten behoeve van de verlofuitvoering een integraal registratiesysteem in waarbij relevante informatie voor alle betrokken functionarissen makkelijk toegankelijk is, zodat er sprake kan zijn van goede dossieropbouw en continuïteit van dossierkennis en er een basis ontstaat voor periodieke evaluatie van de verlofuitvoering.

4.3 Conclusie

Op het aspect maatschappijbeveiliging voldoet Veldzicht overwegend op de twee onderscheiden criteria, materiële beveiliging tegen ontvluchting en geleidelijke en gecontroleerde terugkeer naar de maatschappij.

Op het criterium geleidelijke en gecontroleerde terugkeer naar de maatschappij komt de beheersing van risico's rondom verlofbewegingen niet op alle afdelingen voldoende tot uiting doordat sommige afdelingen voorafgaand aan verlof een beperkte checklist toepassen en na afloop van verlof geen expliciete verslaglegging plaatsvindt van de evaluatie van het verlof met het oog op het doel en de risico's van het verlof.

5 Organisatieaspecten

5.1 Personeelsmanagement

criterium

Het fpc draagt zorg voor de bezetting van vitale functies, het op peil houden van het opleidingsniveau, het bewaken van het ziekteverzuim en de mobiliteit. Het fpc besteedt actief aandacht aan de (functie-)ontwikkeling van medewerkers inclusief de management-/ leiderschapsontwikkeling van leidinggevend en personele mobiliteit. De ontwikkeling krijgt vorm in jaarlijkse functioneringsgesprekken tussen medewerkers en leidinggevend. Het personeelsmanagement wordt regelmatig geëvalueerd en zonodig bijgesteld.

Bevindingen

De personeelsbezetting laat geen structurele tekorten zien ten opzichte van de formatie. Het jaarverslag van Veldzicht over 2007 vermeldt gemiddeld zelfs een overbezetting op de formatie. In de formatie is het aantal medewerkers geïntegreerde beveiliging teruggebracht. Nog niet iedereen is hieraan gewend. In het werkbelevingsonderzoek Werk in beeld (Prismant, augustus 2008) scoort personeelsbezetting, voldoende mensen op de juiste momenten van de dag, een drie op een schaal van één tot vijf. Was personeelsbezetting in 2005 nog geen issue, in 2008 staat personeelsbezetting op de tweede plaats tussen de werkaspecten die als eerste verbeterd moeten worden. De resultaten van het werkbelevingsonderzoek zijn nog onderwerp van bespreking in werkgroepen. Veldzicht is per 1 januari 2008 overgegaan naar een centrale roostering voor de inzet van het personeel. Deze centrale roostering veroorzaakt soms een onevenwichtige inzet van ervaren krachten op een afdeling. Mede vanwege de onrust die de centrale roostering teweeg bracht, heeft de directie in overleg met de ondernemingsraad de effecten van de centrale roostering laten onderzoeken. Uitkomst van het onderzoek is handhaving van de centrale roostering waarbij de afdelingen meer betrokken en als organisatie-eenheden meer gerespecteerd worden.

Het arbeidsverzuim over 2007 is 6,9% en lager dan het normmaximum van 8,5% dat in de p&c-cyclus van ForZo gebruikt wordt.

Met het convenant van oktober 2007 hebben directie, ondernemingsraad en patiëntenraad elkaar gebonden aan de organisatieontwikkeling van Veldzicht. Het convenant benadrukt de eigen verantwoordelijkheid van de medewerkers. Het herontwerp van FPC Veldzicht 'Anders in gesprek' van september 2008 richt zich voornamelijk op de structuurwijzigingen in de organisatie en zet nogmaals de overgang naar de nieuwe visie veilig behandelen neer. Daarnaast zet het de eerste contouren neer van de vormgeving van de functionele ontwikkeling van de medewerkers. De overgang naar veilig behandelen betekent dat veiligheid niet alleen een verantwoordelijkheid is van de medewerkers geïntegreerde beveiliging (mgb'ers), maar dat veiligheid ook geïntegreerd moet worden in het behandelproces. Daarbij wordt tevens verantwoordelijkheid gelegd bij de de tbs-gestelde. Deze overgang vergt de nodige investering in de competenties en vaardigheden van de individuele medewerkers. In het herontwerp van september 2008 neemt de directie een voorschot op de rol van het middenkader bij deze ontwikkeling van medewerkers. Als werktitel voor het middenkader noemt zij de 'teammanager'. Deze teammanager zal belast worden met de functionele ontwikkeling van de medewerkers. In een vervolg op het herontwerp zal de directie

nader ingaan op de rol van het middenkader. Momenteel is het middenkader in training om coachingsvaardigheden te ontwikkelen.

De geïnterviewde sociotherapeuten beschikken over een competentieprofiel voor hun functie. In het kader van de nieuwe visie en missie zijn Veldzichtbrede competenties als transparantie en openheid benoemd.

De geïnterviewde sociotherapeuten vinden dat intervisie nauwelijks van de grond is gekomen. Sommige afdelingen zetten intervisie in, andere afdelingen doen dat niet. Men heeft wel behoefte aan intervisie.

De uitvoerende en ondersteunende medewerkers zijn gekwalificeerd en geschoold. Iedereen krijgt tijdens zijn eerste dienstjaar een vast pakket aan trainingen en wordt gecoacht door een collega-mentor. Het jaarlijks houden van functioneringsgesprekken was geen gewoonte in Veldzicht. Bij de functiegroep beveiliging is men hier weer mee begonnen. Registratie van functioneringsgesprekken maakt onderdeel uit van de reguliere planning- en controlcyclus.

Oordeel

Op het criterium personeelsmanagement voldoet het beleid, de uitvoering en borging overwegend. De overgang van een organisatie met medewerkers die vooral gericht zijn op het toepassen van regels naar een organisatie die meer eigen verantwoordelijkheid van de medewerkers vraagt, is in volle gang. Dit stelt bijzondere eisen aan de leidinggevenden binnen het fpc. Het management van de inrichting is zich zeer bewust van de noodzaak om hierop actief te sturen.

5.2

Communicatie

Criterium

Het fpc draagt zorg voor een optimale horizontale en verticale communicatie binnen de inrichting. De communicatie binnen teams en tussen verschillende disciplines is een vereiste om de uitvoering van de primaire processen goed op elkaar af te stemmen. Informatie over de behandeling, functioneren op de afdeling, de uitvoering van verloven en andere veiligheids- en/of welzijnsrisico's van tbs-gestelden wordt gedeeld. De communicatie (-structuur) wordt regelmatig geëvalueerd en zonodig bijgesteld.

Bevindingen

Veldzicht heeft een uitvoerig overlegschema beschreven, dat voor het herontwerp van de organisatie nog aangepast zal worden. Het schema deelt de overlegvormen in categorieën in. Dat zijn de categorieën algemeen, behandeling, beveiliging, en planning en verantwoording. Van elk overleg is het doel en onderwerp van overleg beschreven, de reikwijdte strategisch, tactisch of operationeel, wie de deelnemers zijn en de frequentie van bijeenkomen. Het overlegschema is niet uitputtend. Het overlegschema bevat bijvoorbeeld niet de kwaliteitscommissie. Naast de formele communicatiestructuur bestaan er ook meer informele bijeenkomsten in het kader van de organisatieontwikkeling.

Over de horizontale communicatie en de werkoverleggen is men in zijn algemeenheid tevreden. Dat geldt ook voor de bespreking van tbs-gestelden. De geïnterviewden missen nog een digitale, centrale vindplaats met de volledige status van een tbs-gestelde. Dat is een punt om te verbeteren in de informatievoorziening over een tbs-gestelde.

De geïnterviewden, medewerkers en leidinggevenden, beoordelen de mate van de verticale communicatie als voldoende. Over de kwaliteit van de communicatie is men minder tevreden. Men noemt de communicatie niet effectief. Afspraak is niet

afpraak. Meerdere geledingen leggen het knelpunt bij het middenkader. Het middenkader zou de besluitvorming niet opvolgen. Het middenkader stelt op zijn beurt dat de besluitvorming van het managementteam onduidelijk en niet navolgbaar is. Overigens beoordelen de directie en ondernemingsraad het medezeggenschapsoverleg als goed.

Het management van Veldzicht maakte in november 2005 een uitvoeringsplan om samenhang te brengen in de aanbevelingen van diverse rapporteurs naar aanleiding van de gebeurtenissen na een onttrekking aan begeleid verlof in juni 2005. Dit plan benoemt communicatie als een van de vijf thema's waarvan Veldzicht zich heeft voorgenomen om op de korte en lange termijn aan te werken. Niet traceerbaar is hoe dit thema van het plan tot uitvoering is gekomen.

Oordeel

Op het criterium communicatie voldoet het beleid van Veldzicht overwegend. De uitvoering en borging voldoen beperkt. Het zijn met name de tekortkomingen in de effectiviteit van de communicatie en de onvolkomen implementatie van verbeterplannen die doorslaggevend zijn in het oordeel.

Aanbevelingen

- Verbeter de informatievoorziening over de stand van zaken rond de tbs-gestelde.
- Verbeter de verticale communicatie zodanig dat zij de besluitvorming in de organisatie bekrachtigt.

5.3

Conclusie

Het personeelsmanagement in Veldzicht voldoet overwegend aan de verwachtingen. De communicatie schiet verticaal tekort op organisatieniveau en horizontaal als het gaat om de informatievoorziening over de tbs-gestelde.

6 Slotbeschouwing

De recente geschiedenis van FPC Veldzicht laat een tweetal markeerpunten zien. In juni 2005 vond een onttrekking aan begeleid verlof plaats door een tbs-gestelde met een daarop volgende zeer ernstige recidive. Naar aanleiding van dit onttrekkingsincident kreeg Veldzicht aanbevelingen van diverse rapporteurs. Om samenhang te brengen in die aanbevelingen stelde het management van Veldzicht in november 2005 een uitvoeringsplan op. In dit uitvoeringsplan schrijft het toenmalige management: "... dat Veldzicht een hardnekkig probleem heeft betreffende het uitvoeren van plannen en het implementeren van nieuwe ontwikkelingen."

In 2006 treedt een nieuwe directie aan, die Veldzicht aantreft als een organisatie met veel achterstallig onderhoud. De nieuwe directie zet een organisatieontwikkeling in met als centraal thema 'het patiëntproces centraal'. De directie betreft ook de tbs-gestelden bij het veranderingsproces. Bij deze omslag zijn in totaal, personeel en tbs-gestelden, ruim 700 mensen betrokken.

De doorlichting van Veldzicht levert een aantal verbetervoorstellen op. De belangrijkste verbetervoorstellen komen voort uit die gesignaleerde tekortkomingen die het meest doorslaggevend zijn in het oordeel op de criteria uit het gehanteerde toetsingskader. Sommige van deze verbetervoorstellen staan op zichzelf. Andere van deze verbetervoorstellen grijpen terug op niet volledig uitgevoerde verbeterlagen uit het uitvoeringsplan van november 2005 of vinden hun aanleiding in de nog niet volledige uitvoering van de nieuwe koers in de organisatieontwikkeling van Veldzicht.

De op zichzelf staande verbetervoorstellen betreffen de lange wachttijden voor specifieke therapieën en trainingen en de lange doorlooptijden van de beklagafhandeling.

De verbetervoorstellen die teruggaan naar het uitvoeringsplan van november 2005, hebben te maken met de verbeterde uitvoering van verlofbewegingen die nog haar beperkingen heeft en de interne communicatie.

De verbetervoorstellen die hun aanleiding vinden in de omslag van Veldzicht, raken aan de grotere verantwoordelijkheid die de tbs-gestelden hebben gekregen door onder meer de invoering van een keycard. De keycard geeft de tbs-gestelden een meer zelfstandige bewegingsvrijheid binnen Veldzicht. Veldzicht vergewist zich nog niet voldoende van risico's die hiermee mogelijk gepaard gaan voor de interne veiligheid in samenhang met drugsproblematiek.

De ISt heeft tijdens haar inspectie geen organisatie in stationaire toestand aangetroffen. De ISt heeft de huidige dagelijkse bedrijfsuitoefening van Veldzicht getoetst aan de normen en verwachtingen zoals die in het toetsingskader voor fpc's zijn vastgelegd. Met inbegrip van de gesignaleerde tekortkomingen is het algemene beeld dat uit de doorlichting van Veldzicht naar voren komt dat binnen Veldzicht het beleid goeddeels voldoet, de uitvoering iets minder goed voldoet en de borging het minst goed voldoet.

Bijlage 1 Aanbevelingen

De ISt beveelt FPC Veldzicht het volgende aan:

- 1 Voorzie in een introductieprotocol voor nieuw binnengekomen tbs-gestelden en regel de borging op handelings- en beleidsniveau.
- 2 Integreer het experiment toepassing pepperspray volledig in de dienstinstructie 'Geweld en/of vrijheidsbenemende middelen' en voorzie in evaluatie van het experiment.
- 3 Formuleer, mede aan de hand van de reeds bestaande conceptversie hiervan, een inrichtingsbreed keycardbeleid dat zijn specifieke toepassing kan vinden afhankelijk van het behandelplan en het afdelingsmilieu van de tbs-gestelde.
- 4 Maak het bezoekbeleid volledig door in de huisregels een regeling op te nemen over het bezoek van kinderen.
- 5 Evalueer aan de hand van de klachten over contact buitenwereld of de uitvoering op het criterium contact met de buitenwereld verbeterd kan worden.
- 6 Realiseer voor trainingen en therapieën een volgsysteem voor de wachttijden en een planmatige aansluiting tussen vraag en aanbod.
- 7 Onderwerp het beleid en de uitvoering van het dagprogramma aan periodieke evaluatie.
- 8 Leg een inrichtingsbreed maatregelenbeleid vast dat zijn toepassing kan vinden rekening houdend met de situatie en behandeling van de tbs-gestelde. Onderwerp dit nog vast te leggen beleid aan periodieke evaluatie.
- 9 Stel een concreet oefenplan op voor de bestrijding van calamiteiten waarin ruimte is voor oefeningen met tbs-gestelden, onaangekondigde oefeningen en oefeningen met gijzelsituaties.
- 10 Formuleer een inrichtingsbreed drugsbestrijdingsbeleid dat afdelingsgebonden zijn toepassing kan vinden.
- 11 Breng periodiek de omvang van de drugsproblematiek in beeld teneinde de effectiviteit van het nog vast te leggen drugsbestrijdingsbeleid te kunnen volgen om zonodig het beleid bij te kunnen stellen.
- 12 Formuleer een geïntegreerd beleid gericht op het voorkomen van onderlinge agressie tussen tbs-gestelden en maak dat bekend bij de medewerkers, de tbs-gestelden en de bezoekers.
- 13 Realiseer borging met betrekking tot de bestrijding van onderlinge agressie door evaluatie op incidentniveau gericht op verbeterpunten en door periodieke evaluatie van het beleid op effectiviteit in samenhang met de ontwikkeling in aard en omvang van incidenten van onderling geweld.
- 14 Voer detectie op de eigen medewerkers en de door hen meegebrachte goederen in.
- 15 Voer inrichtingsbreed uniform een meer uitgewerkte checklist verlof in die specifieke aandachtspunten verwoordt om in te schatten of de tbs-gestelde al of niet met verlof kan en om na afloop van het verlof doelgericht de risico's van het verlof te kunnen evalueren.
- 16 Richt ten behoeve van de verlofuitvoering een integraal registratiesysteem in waarbij relevante informatie voor alle betrokken functionarissen makkelijk toegankelijk is, zodat er sprake kan zijn van goede dossieropbouw en continuïteit van dossierkennis en er een basis ontstaat voor periodieke evaluatie van de verlofuitvoering.
- 17 Verbeter de informatievoorziening over de stand van zaken rond de tbs-gestelde.
- 18 Verbeter de verticale communicatie zodanig dat zij de besluitvorming in de organisatie bekrachtigt.

De ISt beveelt FPC Veldzicht en de commissie van toezicht van FPC Veldzicht het volgende aan:

- 19 Bezie mogelijkheden om de beklagprocedure te versnellen.
- 20 Monitor de doorlooptijden van de verschillende processtappen in de beklagprocedure.

Bijlage 2 Afkortingen

BOCS	Bureau Opleiden, Coachen en Superviseren
Bvt	Beginselenwet verpleging terbeschikkinggestelden
CFB	Controle- en Fysieke Beheersingsmethode
CMIK	Centraal meldpunt incidenten en klachten
cvt	commissie van toezicht
DJI	Dienst Justitiële Inrichtingen
DSB	Divisiestafberaad
EB/VG	extreem beheers- en vluchtgevaarlijk
ForZo	Forensische Zorg
fpc	forensisch psychiatrisch centrum
HKZ	Harmonisatie Kwaliteitsbeoordeling in de Zorgsector
IBT	Intern bijstandsteam
ICU	Intensive care unit
IGZ	Inspectie voor de Gezondheidszorg
ISt	Inspectie voor de Sanctietoepassing
ITZ	Afdeling individuele tbs-zaken van DJI
LAP	Landelijke adviescommissie plaatsing
mgb	medewerker geïntegreerde beveiliging
MIP	Melding incident patiënt
MITS	Monitor Informatiesysteem Terbeschikking Stelling
OAG	Onderlinge agressie en geweld
pi	Penitentiaire inrichting
PREP	patiëntenrechtbankprogramma (PREP)
RSJ	Raad voor de Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming
STB	Speciale teambespreking
tbs	terbeschikkingstelling
uc	urinecontrole
VAC	Verlofadviescommissie
WODC	Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum

Bijlage 3 Bronnen

Anders in gesprek, Herontwerp van FPC Veldzicht, september 2008.
Analyse roosterproblematiek FPC Veldzicht, Ordina Consulting, augustus 2008.
Dagprogramma.
Follow-up toezichtbezoek op 20 november 2007 aan FPC Veldzicht, IGZ, juni 2008.
Forensisch psychiatrisch centrum Veldzicht te Balkbrug, RSJ, april 2005.
FPC Veldzicht te Balkbrug, RSJ, augustus 2005.
FPC Veldzicht. Voor de verandering..., www.fpcveldzicht.nl.
Gedragsprotocol, Forensisch Psychiatrisch Centrum Veldzicht, oktober 2002.
Huisregels, april 2007.
Jaarverslag 2007, Forensisch psychiatrisch centrum Veldzicht, februari 2008.
Jaarverslag CvT Forensisch Psychiatrisch Centrum Veldzicht 2007, november 2008.
Kliniekinstructie "Geweld en/of vrijheidsbenemende middelen", oktober 2008.
Ongewenst verklaarde vreemdelingen in de TBS, Regioplan, maart 2008.
Rapport algemeen toezichtbezoek Veldzicht te Balkbrug d.d. 13 juli 2005, IGZ, augustus 2005.
Rapportage Stress door psychosociale arbeidsbelasting FPC Veldzicht, Arbeidsinspectie, mei 2008.
Regelingenboek van FPC Veldzicht, Regelgeving voor alle medewerkers, juli 2007.
Risico inventarisatie- en evaluatie, FPC Veldzicht 2007-2010, Concept, januari 2007.
TBS in het gevangeniswezen, ISt met IGZ, april 2008.
TBS in het gevangeniswezen, ISt met IGZ, oktober 2006.
TBS-plaatsen in penitentiaire inrichtingen, Regioplan, januari 2008.
Toedrachtsonderzoek recidive, FPC Veldzicht, augustus 2005
Uitvoeringsplan november 2005, FPC Veldzicht
Verlofbeleidskader TBS, ISt, november 2005.
Verslag van de kwaliteitscommissie en overzicht van incidenten periode: jaar 2007, april 2008.
Verslag van de kwaliteitscommissie en overzicht van incidenten periode: eerste halfjaar 2008, november 2008.
Werk in beeld 2008, FPC Veldzicht, Prismant, augustus 2008.

Bijlage 4 Inspectieprogramma

Dag 1, dinsdag 4 november 2008

9.00-9.30 uur	Aankomst Kennismaking met contactpersoon, installatie van werkkamer, introductie bij het MT, toelichting van het programma en de werkwijze
9.30-11.00 uur	Interview directie
11.15-12.15 uur	Interview tbs-gestelden in totaal minimaal 4 en maximaal 6 afkomstig van verschillende afdelingen minimaal twee vertegenwoordigers van de patiëntenraad
12.30-13.15 uur	Lunch in werkkamer
13.15-15.15 uur	Rondgang door en schouw van de kliniek met hoofd beveiliging
15.30-16.30 uur	Interview sociotherapeuten maximaal 6 vertegenwoordigers afkomstig van verschillende afdelingen inclusief een vertegenwoordiger van de medezeggenschap
16.30 uur	Bezoek De Beuk

Dag 2, woensdag 5 november 2008

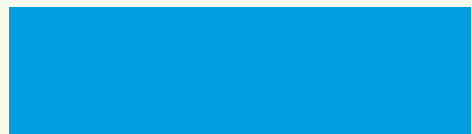
9.00-10.00 uur	Interview medewerkers geïntegreerde beveiliging (indien mogelijk inclusief een vertegenwoordiger van de medezeggenschap)
10.15-11.45 uur	Interview hoofd beveiliging Met inzage documentatie beveiliging
12.00-12.45 uur	Lunch in werkkamer
12.45-13.45 uur	Interview afdelingshoofden
14.00-15.00 uur	Interview behandelcoördinatoren
15.15-16.15 uur	Hoofd afdeling patiëntenadministratie / 1e medewerker bevolkingsadministratie
16.30-17.15 uur	Interview voorzitter interne verloftoetsingscommissie

Dag 3, donderdag 13 november 2008

9.00-10.00 uur	Onderzoek documentatie: UC-uitslagen, register beklagzaken, teamverslagen, MT-verslagen
10.00-11.00 uur	Interview commissie van toezicht
11.15-12.15 uur	Onderzoek documentatie: UC-uitslagen, register beklagzaken, teamverslagen, MT-verslagen
12.15-13.00 uur	Lunch in werkkamer
13.00-14.00 uur	Eerste terugmelding aan directie

Bijlage 5 Geografische ligging

Justitie werkt aan een veiliger samenleving

Justitie voorkomt en bestrijdt criminaliteit.
Adequate opsporing, snelle berechting en
consequente uitvoering van straffen en
maatregelen zorgen dat Nederland veiliger wordt.